

Závěrečná zpráva o vědecké exkurzi AKTION 66p2

Po stopách společné kultury a jazyka v ostravském regionu Auf den Spuren gemeinsamer Kultur und Sprache in der Region Ostrava

Ve dnech 23. 4. – 26. 4. 2013 se konala vědecká exkurze *Po stopách společné kultury a jazyka v ostravském regionu*, kterou v rámci projektu AKTION společně připravil kolektiv bohemistů z vídeňské, ostravské a pražské univerzity.

Akce se zúčastnili:

a) z Univerzity Vídeň (Institut für Slawistik) – 10 studentů a pedagogové Prof. Mag. Hana Sodeyfi a Mag. Carles Batlle;

b) z Ostravské univerzity (Pedagogická fakulta, katedra českého jazyka a literatury s didaktikou) – 10 studentů a pedagogové prof. PhDr. Jana Svobodová, CSc., a doc. PhDr. Ivana Gejgušová, Ph.D.;

c) z Univerzity Karlovy v Praze (Filozofická fakulta, Ústav bohemistických studií – 10 studentů a pedagogové doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSc., PhDr. Jiří Hasil, Ph.D., a prof. PhDr. Jaroslava Janáčková, CSc. (nyní důchodkyně, bývalá pracovnice UK).

Vídeňští a pražští studenti s pedagogickým doprovodem cestovali do Ostravy a zpět vlakem a byli ubytováni v hotelu Maria v Ostravě, kde pro ně byla zajištěna i snídaně. Na ubytování při hromadné objednávce byla poskytnuta sleva, to vedlo ke snížení nákladů na ubytování a stravování. Obědy a večeře si účastníci zabezpečovali zčásti individuálně ze svých finančních prostředků, dva společné obědy v menze Ostravské univerzity (24. a 25. 4.) byly hrazeny ze stravného účastníků.

Program exkurze se dělil na dvě části: společnou a individuální. Společná část se soustředila na poznávání Ostravy jako průmyslového a historického města s pozoruhodnými památkami a na základní téma exkurze, tedy na regionální problematiku při studiu češtiny, a to včetně méně známých souvislostí, pojítek a kontaktů. Podrobněji viz původně schválený návrh programu (Durchführungsplan). Individuální část byla dána samostatnou volbou každého jednotlivce v rámci volného času.

V den příjezdu v úterý 23. 4. 2013 účastníci absolvovali vstupní blok přednášek společně s administrativní a informativní částí. Proběhly přednášky prof. Jaroslavy Janáčkové *Božena Němcová – z regionu až k autorské proslulosti (Božena Němcová – aus der Region bis zur Berühmtheit als Schriftstellerin)*, dr. Pavlína Kuldánové *Jazyk v regionu – rysy češtiny na Ostravsku (Die Sprache in der Region – Charakteristik des Tschechischen im Bereich Ostrava)*, dr. Radany Metelkové Svobodové *Didaktické trendy a podoba učebnic češtiny (Didaktische Trends und Aufmachung der Tschechischlehrbücher)*; poslední z nich byla přesunuta z původního termínu 24. 4. 2013. Byl také rozdán písemný podklad k dalším přednáškám, aby se účastníci mohli dopředu seznámit s tezemi přednášek prof. Jany Svobodové, doc. Ivany Gejgušové, Mgr. Viktora Svobody i Prof. Mag. Hany Sodeyfi i s náměty na interaktivní diskusi. Výběr materiálů opatřených logem AKTION je přiložen k této zprávě. Večer následoval individuální program, někteří studenti s učiteli využili možnost zhlédnout představení opery Bohéma v Divadla Antonína Dvořáka. Vstupenky si zájemci uhradili z vlastních prostředků.

Ve středu 24. 4. 2013 po přednášce prof. Jany Svobodové *Role jazyka v dnešní společnosti – spisovná čeština jako pojítka mezi Čechy a cizinci (Die Rolle der Sprache in der heutigen Gesellschaft – die Schriftsprache als Bindeglied zwischen den tschechisch Sprechenden und Fremdsprachigen)* měli účastníci v dopoledních hodinách možnost

prohlédnout si centrum Ostravy. Prohlídka (přesunutá z organizačních důvodů z večerního času) byla spojená s historickou přednáškou doc. Ivany Gejgušové *Vnitropředmětové a mezipředmětové souvislosti didaktiky českého jazyka: kultura, umění a jazyk, minulost a současnost, architektura a dnešek (Metasprachliche Zusammenhänge der Didaktik der tschechischen Sprache: Kultur, Kunst und Sprache, Vergangenheit und Gegenwart, Architektur und der Jetztzustand)*. Zájem vzbudilo zahájení Majálesu na hlavním Masarykově náměstí, kde se celá skupina setkala s rektorem Ostravské univerzity prof. Jiřím Močkořem. Podle programu následoval po společném obědě blok přednášek dr. Jiřího Hasila *O českých frazémeh a jejich výuce (Idiomatische Redewendungen im Tschechischen und ihre Vermittlung)* a doc. Milana Hrdličky *Didaktická problematika výuky českých číslovek (Didaktische Problematik des Vermittelns tschechischer Zahlwörter)* v kavárně Ostravanka v komplexu Nová Karolina. Vzhledem k tomu, že došlo k programové změně spočívající v náhradě původně plánované přednášky dr. Milana Cieslara (odcestoval na mobilitu ERASMUS do Polska), navázala přednáškou *Frazeologie v češtině – význam frazeologie při výuce češtiny* opět prof. Jana Svobodová. Návštěva Galerie města Ostravy, kde celá skupina měla možnost vidět výstavu středověkých rukopisů s malovanými iniciálami, byla doplněna aktuálně přidanou přednáškou Mgr. Viktora Svobody *Média a tisk v ostravském regionu a na internetu*. Ta byla situovaná do přilehlé kavárny Elektra (původně historického objektu, který sloužil jinému účelu a až nyní byl díky novému majiteli obnoven opět jako kavárna; jsou zde umístěny některé artefakty ze sbírek Galerie města Ostravy). Večer využila část studentů pozvání rektora Ostravské univerzity a individuálně navštívili program Majálesu; vstupné na kulturní akci si hradili ze svých prostředků.

Ve čtvrtek 25. 4. 2013 v dopoledních hodinách se studenti z Vídně, Prahy a Ostravy přemístili městskou hromadnou dopravou z centra do čtvrti Poruba, zde na radnici proběhla přednáška kronikářky dr. Věry Šmajstrlové *Kronikářství a dobové dokumenty: proměny psaného jazyka v kronice městské části Poruba (Chroniken und Zeitdokumente, Änderungen der geschriebenen Schriftsprache in der Chronik des Stadtteils Poruba)*, na ni navázala prohlídka památkové zóny v Porubě a zachovaného rozsáhlého komplexu staveb ve stylu socialistického realismu. Po návratu do centra Ostravy a společném obědě v menze se všichni vypravili do objektu Dolních Vítkovic. Vyslechli přednášku doc. Evy Höflerové *Rothschildové v Ostravě: průmysl a všestranné proměny města (Die Rothschilds in Ostrava: Industrie und vielfältige Stadtveränderung)* a navštívili expozici bývalých hutí i nedaleký nedávno renovovaný empírový zámeček, který původně patřil Rothschildům a v němž je aktuálně umístěna cenná sbírka obrazů. V podvečerních hodinách někteří studenti z vídeňské a pražské skupiny spolu s ostravskými průvodci z řad studentů absolvovali vycházku na haldu Ema.

Poslední den exkurze byl zčásti věnován školské problematice – zájemci společně s didaktičkou doc. Ivanou Gejgušovou navštívili základní školu a byli přítomni výuce češtiny; v návaznosti na to se v budově Pedagogické fakulty na Mlýnské ul. uskutečnil závěrečný blok přednášek vídeňských pedagogů Prof. Mag. Hany Sodeyfi *Etika a didaktika výuky, Komenský a jeho principy v současnosti (Unterrichtsethik in der Didaktik – Komenský/Comenius, die Relevanz seiner Prinzipien in der heutigen Zeit)* a Mag. Carlese Batlleho *Vídeňští Češi za 1. republiky (1918–1938) (Die Wiener Tschechen in der 1. Republik (1918–1938))*. Pražská skupina poté odcestovala vlakem, skupina z Vídně se věnovala ještě odpoledne individuálnímu programu a opustila Ostravu nikoli už v 15.00, jak bylo původně v plánu, ale až v 17.00. Na individuální část programu čerpali tito účastníci vlastní prostředky.

Před odjezdem se účastníci z Prahy i Vídně vyjádřili k náplni exkurze, některé jejich postřehy získali organizátoři i písemně a mohli je včlenit do příspěvků připravených do médií.

Vysoce oceňovali zejména obsahovou náplň exkurze i fakt, že spolu navzájem mohli hovořit studenti bohemistiky z Rakouska i z dalších zemí. Jazykem užívaným při společné části exkurze byla čeština, některé náročnější pasáže byly tlumočeny do němčiny díky Prof. Mag. Haně Sodeyfi a Christianu Kerschovi z Vídně. V individuální části studenti užívali povětšinou češtinu, zčásti němčinu.

Exkurze měla výraznou publicitu, bezprostředně po zahájení programu 23. 4. si osobně přišla pro základní informace redaktorka regionálního Deníku Tereza Krumpholzová a ihned napsala zprávu, která byla zveřejněna v Deníku už dne 24. 4. Rovněž část programu, která patřila ve čtvrtek 25. 4. Porubě, našla vzápětí odezvu na webových stránkách porubské radnice a stručné poznatky o ní (včetně fotodokumentace) otiskl v nejbližším květnovém čísle také zpravodaj PRIO. Ostravské organizátorky prof. Jana Svobodová a doc. Ivana Gejgušová se autorsky podílely na příspěvcích do Deníku (reportáž Okouzlení Ostravou se dvěma fotografiemi zde vyšla v pátek 3. 5. 2013) a také na textu Cizinci mluví česky!!!, který přijal ke zveřejnění v květnu 2013 elektronický měsíčník Listy Ostravské univerzity (včetně fotografie zachycující zúčastněné učitele v rozhovoru s rektorem Ostravské univerzity prof. Jiřím Močkořem při zahájení Majálesu). Příspěvky i fotografie v samostatné příloze.

Celkově je možno uvést, že exkurze ve všech ohledech splnila svůj účel a byla účastníky hodnocena velmi příznivě. Stejně tak lze konstatovat, že finanční částky, které byly poskytnuty z prostředků AKTION, byly využity maximálně účelně a hospodárně, část byla dokonce ušetřena i díky hromadným vstupenkám a jízdenkám MHD s výraznější slevou, než bylo původně zjištěno při plánování akce. Bylo navrženo použít ušetřenou částku na nákup potřebné literatury; návrh viz v samostatné příloze.

Ostrava a Vídeň 15. 5. 2013

prof. PhDr. Jana Svobodová, CSc. ....

Prof. Mag. Hana Sodeyfi .....

